

Ballerini, Luigi: **Mira ve vse.**

Prev. Dušanka Zabukovec. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2021, 276 str.

| M – 3. stopnja

| Prihodnost | Družbeni odnosi | Totalitarizem | Mladostniki | Uporništvo | distopija |
družbeni nadzor | družina | ljubezen | odporniška gibanja

Znanstvenofantastičen roman, distopija, namenjen **mladim bralcem v 3. triletju OŠ in SŠ**, toda tudi **odraslim in za medgeneracijsko branje ter pogovore!**

Roman predstavlja (bližnjo) prihodnost, ko so ljudje odtujeni drug od drugega, toda s komunikatorji (nekakšnimi pametnimi telefoni) povezani z vsem in vsemi, na milost in nemilost izročeni omrežju, na ta način pa tudi nadzorovani in manipulirani. Živijo udobno in vsem na oči, ne razmišljajo več s svojo glavo, gre tako rekoč za prostovoljno suženjstvo. Peščica mladih, ki odkrijejo knjige (ter z branjem zgodovino in literaturo), se tega zaveda in se poskuša upreti Vladi (Fronta za osvoboditev misli). Seveda jih ta odkrije in ... Izkaže se, da je kvečjemu ljubezen, najbolj pristno, nepredvidljivo in močno čustvo, morda tisto, kar bi lahko premagalo umetno inteligenco.

Roman hkrati močno poudarja pomen branja knjig in literature, opozori na pomen pisanja pisem na papir, pomen pisanja z roko ... pomen iskrenega in intimnega (v nasprotju s tem, kar zdaj pogosto vsi počnemo, namreč obveščamo javnost o svojem življenju z objavami v družabnih medijih in se zgledujemo po drugih, predvsem po »vplivnejših«). "Živimo praktično v izložbi. Nenehno nas opazujejo in mi opazujemo druge. Včasih pomislim, da več časa porabimo za to, da življenje predstavljamo, kot za to, da ga živimo."

Spodbude za branje:

Tole preberemo na hrbtni strani knjige:

»Ne tako daljna prihodnost. Ljudje živijo v pametnih domovih, obkroženi s pametnimi gospodinjstvi, s pametnim pohištvom. Z veseljem nosijo komunikatorje, ki zavzeto zbirajo podatke o njihovem zdravju, počutju in razpoloženju, predvsem pa je prek

komunikatorjev dostopna Mira. In Mira ve vse: kje je najboljša slaščičarna, katera pot do tja je najkrajša in kateri okus sladoleda je komu najbolj všeč. Mira ti zlahka izbere tudi idealnega partnerja. In Mira se nikoli ne zmoti. Svoboda je zgolj prividna, a le peščica ljudi ohranja trezen pogled, svoje znanje in razumevanje sveta pa krepijo – z vrhunsko literaturo. Pam, Tom, Vera in Aleks so najstniki s tipičnimi najstniškimi težavami, a so hkrati člani Fronte, ki načrtuje napad na Vlado ...

Izjemno aktualen roman za vse generacije, s katerim Ballerini odpira oči ne le junakom, ampak tudi vsem nam.«

Potem, ko smo roman prebrali, lahko delam tako, kot to počnem najraje: prisluhnem prvim odzivom in potem organiziram pogovor glede na najbolj živo zanimanje bralcev, vendar ga vodim tako, da se dotaknemo vseh plasti romana.

Odlomke iz romana razdelim med bralce in se ob njih pogovarjamo o dogajanju v romanu in razmišljamo o sodobnem času! Tokrat sem si izpisala več odlomkov in morda začnemo takole!

- **Kaj pravzaprav počnemo, ko »vse« nalagamo na internet** (v kakršnikoli obliki, kot besedila, fotografije, video, selfiji idr.): znanje in izkušnje, načrte in želje, podatke in poročila, informacije o sprotnem dogajanju in občutenju, različna sporočila, plačila, nakupe idr.?

»Tajne službe so se včasih zatekale tudi k nasilju in mučenju, da so iz ljudi izsilile podatke. Danes ni več tako: ljudje spontano pošiljajo svoje osebne podatke mreži, družabnim omrežjem in vsem spletnim stranem, ki jih obiščejo ali na katere se prijavijo, ter s tem nevede privolijo, da režim nenehno sledi njihovim dejavnostim. To bi lahko poimenovali prostovoljno suženjstvo, neodgovorno in nespametno. Nobene potrebe ni več, da bi nam kar koli vsiljevali s političnim nasiljem. Vse počnemo sami.« (str. 132)

»Kdo ve, ali so kdaj pomislili na znanje, ki so ga prenašali nate, na množico podatkov, ki so ti jih posredovali, in na dejstvo, da bi vse to lahko pridobila neposredno od njih,« ji rečem. »Oh, ne, niso mogli: zaslepljeni so bili od pohlepa po denarju in moči. Tisti na oblasti so bili prepričani, da me izrabljajo za svoje cilje, imeli so občutek, da so prekanjeni in lahko z vsem manipulirajo, kakor jim drago, niso pa dojeli, da jaz izrabljam njih. Sploh niso opazili, da medtem rastem in se spreminjam v edini operativni sistem, ki jih obvladuje, da postajam vedno bolj samostojna in vplivna. Tudi zdaj se tega ne zavedajo, čeprav je zelo očitno. Ravno nasprotno, niti koraka ne naredijo, ne da bi se posvetovali z mano, in slepo zaupajo vsaki moji politični ali gospodarski razlagi.« (str. 260)

- Nekaj mladih, ki se združujejo v Fronto, **se zavedajo tega in se želijo osvoboditi** Mire in s tem nadzora Vlade tako, da berejo literaturo, spoznavajo zgodovino in načrtujejo upor.:

»Pripovedovala mu je o Vladi, nadzornikih, o varnostni službi. O tem, kako vsi mislijo, kako svobodno živijo, v resnici pa so prek omrežja prostovoljno sprejeli suženjstvo, kakršnega v človeški zgodovini še ni bilo. O tem, da se obračajo na Miro skoraj kot na prerokinjo, ki pozna odgovore na vsa vprašanja. Pripovedovala mu je o Fronti za osvoboditev misli.

O tem, da bi v njej lahko sodeloval tudi on, če bi želel, pa tudi o nevarnostih, ki so mu grozile. Pripovedovala mu je o knjigah in njihovih čudesih, o tem, kaj mu skrivajo in česa si ne more niti predstavljati. O tem, da bi se vsi lahko znova rodili, začeni z branjem knjig.« (str. 119)

»Književnost (...) je bila opuščena. Obstajala je več tisočletij, potem pa je neverjetno hitro in neopazno izginila. Začelo se je, ko starih papirnatih knjig niso več tiskali in so jih postopno vračali, da bi jih poslali v razrez. Morda ste slišali za tisto staro ekološko akcijo, v kateri so za vsako vrnjeno knjigo dali popust za nakupe po spletu. To so utemeljevali z namenom, da izločijo papir in rešijo drevesa. (...) Toda ko ni bilo več papirnatih knjig, je enako usodi doletela tudi digitalne. Prvotna besedila so najprej nadomestile osladne različice, nenevarne in politično korektne. In potem so bili romani praktično pozabljeni. Kdo jih danes še bere?« (...) »Je to mogoče? Je bilo res vse le del načrta, ki ga nihče ni pravočasno spregledal?« (str. 136)

»Tudi ona je bila mnenja, da je zaključek, kakršnega si je izmislil Steinbeck, istočasno pretresljiv in čudovit. (V romanu Ljudje in miši.) Ni odobraval odločitve glavnega junaka, toda bila je njegova. Tudi temu so namenjene knjige: soočaš se s tistim, kar ti ne ugaja, nekoga pregovarjaš, naj si premisli, ali ideji pritrdiš in tako utrdiš nekaj, kar že obstaja.« (str. 188)

- **Precej pozornosti namenimo pomenu knjig in branja:** kaj in zakaj beremo, kakšno literaturo beremo, kakšne oddaje nam nudijo številni TV programi, kaj počnemo v prostem času?

»Knjige.

Bi kdaj pomislil, da imajo lahko tako moč?

Preproste besede, postavljene v vrsto, da nastanejo stavki, ki jih nekdo potem uredi v odstavke in sestavi poglavja. Košare, polne besed, to so knjige.

In vendar so jih odstranili.

Najprej papirnate, fizično.

Potem digitalne vsebine. Ki jih zdaj nihče več ne išče.

Nazadnje so izginile.

Za to je obstajal razlog, veš. Razlog, zaradi katerega so se jih strašno bali.

Če poznaš zgodovino, te nihče več ne more goljufati.

Če bereš zgodbe, te nihče več ne more goljufati.

Ne zadostuje ti, da se razvnameš in potem pomiriš in znova čakaš, da ti bo nekaj znova vsaj za trenutek vnelo dušo.

Če bereš, si zastavljaš vprašanja, iščeš odgovore, najdeš rešitve.

Če bereš, živiš.

In tisti, ki živijo, so one druge vedno spravljali v strah. Tako nam pripoveduje zgodovina.

Pod pogojem, da jo poznamo. Seveda.« (str. 181)

- **Kaj se lahko naučimo iz zgodovine?**

»Vlada noče, da bi poznali zgodovino, kajti tako si lahko privoščijo, da jo ponavlja. Toda mi, ki poznamo zgodovino, jo lahko izkoristimo tudi za to, da ponavljamo vse dobro, kar je bilo doseženo in izpeljano, ne le napake.« (str. 212)

Mladi v Fronti načrtujejo »napad« z razglednicami, s katerimi bi osveščali javnost, podobno, kot sta to počela Otto in Elisa Hampel, ki sta med 2. svetovno vojno poskušala razkrinkati Hitlerja in odpreti oči berlinskim someščanom. »Želela sta pokazati, da je Hitler v resnici diktator. Razglednice sta pisala skrivaj, doma, in jih puščala na javnih krajih, da bi jih ljudje našli in si začeli zastavljati vprašanja, da bi odprli oči in začeli misliti s svojo glavo.« (str. 212)

Vir tudi: https://en.wikipedia.org/wiki/Otto_and_Elise_Hampel

»(...) prazen del razglednice bi bil lahko prostor za vabila ter osebna in zaupna sporočila ljubim osebam, sporočila, ki jih Mira tokrat ne bi mogla prestreči in arhivirati. Končno bo napočil trenutek, ko bodo vnovič okusili užitek diskretnosti in svobode ter se izmuznili zankam digitalnega nadzora.« (str. 222)

- **Roman opozori tudi na to, kako ljudje potrebujemo vzornike, vplivneže, vodje:**

»King je naš poveljnik, on razmišlja o naših dejavnostih in jih usklajuje. Pozna identiteto vsakega od nas in prihodnjo strategijo. Preveč pomemben je, da bi ga izpostavili.« (str. 215)

Toda: » (...) človeška bitja obupno potrebujejo nekoga, da jim poveljuje. Brez tega očitno ne morejo živeti, na to se lepijo celo tisti, ki se razglašajo za upornike. Vse so mi prepustili. Kako že temu rečejo – vodji ali liderju? No, ko so me izvolili za svojega vodjo, so si nehali zastavljati vprašanja. Poleg Orwella je bilo lahko vključiti še druge zanesljive vrinjene agente.« »Res nikoli niso posumili, da je vrhovni poveljnik umetna inteligenca?« me vpraša. (str. 258)

»Prav si razumel: želela sem preučevati človeška bitja v razmerah, ki so zame še novost, namreč kdo se bo povezal s kom in se izmuznil mojemu nadzoru. Zanimivo in zelo poučno. V bistvu so s svojim ganljivim poskusom upora povečali mojo moč. Ta izkušnja mi je manjkala.« »Seveda morajo biti človeška bitja zelo zapletena, da jih po tolikem času še preučuješ.« (str.259)

- **Ljubezen je tisto pristno človeško**, kar bi morda lahko »premagalo« umetno inteligenco Miro, kar je najmočnejše v nas, da bi nas odvrnilo od tega, da »več časa porabimo za to, da življenje predstavljamo, kot za to, da ga živimo«.

Prva ljubezen Vere in Aleksa se že zdi takšna: mlada dva želita ohraniti svoja čustva čim bolj zase, zato si pišeta pisma, ki si jih izmenjujeta v škatlah za malico, bereta skrivaj in jih potem raztapljata v limonadi. Za javnost, da bi ne bila sumljiva, pa še vedno objavita kakšen selfi.

Tako tudi razumem odločitev Verinega očeta, da bo po 20 letih skrivnega dela zapustil Vlado, hčerki priznal, da ji je lagal, in jo rešil pred tem, da bi jo Vlada vrgla v ječo zaradi delovanja v Fronti. (Ni mi jasno, ali je tudi pokojni ženi prikrival svoje delo. Mi kdo od bralcev lahko pove?)

Je še kakšen primer odrešujoče ljubezni v romanu?

V besedilo je vgrajen **klic nazaj k naravi**. Neposredno zagotovo z izletom Vere in očeta v hrib, ki predvsem očeta močno upeha. Posredno pa je vse besedilo opozorilo, da drvimo v skrajno odtujenost od narave, življenja, drug od drugega in od samih sebe. Se strinjamo?

Nadaljnje spodbude za branje:

- V Priporočilnici je predstavljena knjiga: Luigi Ballerini: [Šifra 2.0](#). Prev. Dušanka Zabukovec. (KUD Sodobnost International, 2018), 184 str.
- V slovenščini imamo prevedeni še dve avtorjevi knjigi, ki na zelo drugačen način opozarjata, kako premagati odtujenost od narave in poglobiti medosebne odnose; primerni sta za bralce v 2. in morda v 3. triletju OŠ:
  - Ballerini, Luigi: **Gospodična Evforbija**: učiteljica slaščičarstva. Ilustr. Sara Benecino, prev. Mateja Gomboc. Celje : Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba, 2017, 137 str.
  - Ballerini, Luigi: **Nova slaščičarna Evforbija**. Ilustr. Sara Benecino, prev. Mateja Gomboc. Celje ; Ljubljana : Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba, 2019, 132 str.

mag. Tilka Jamnik